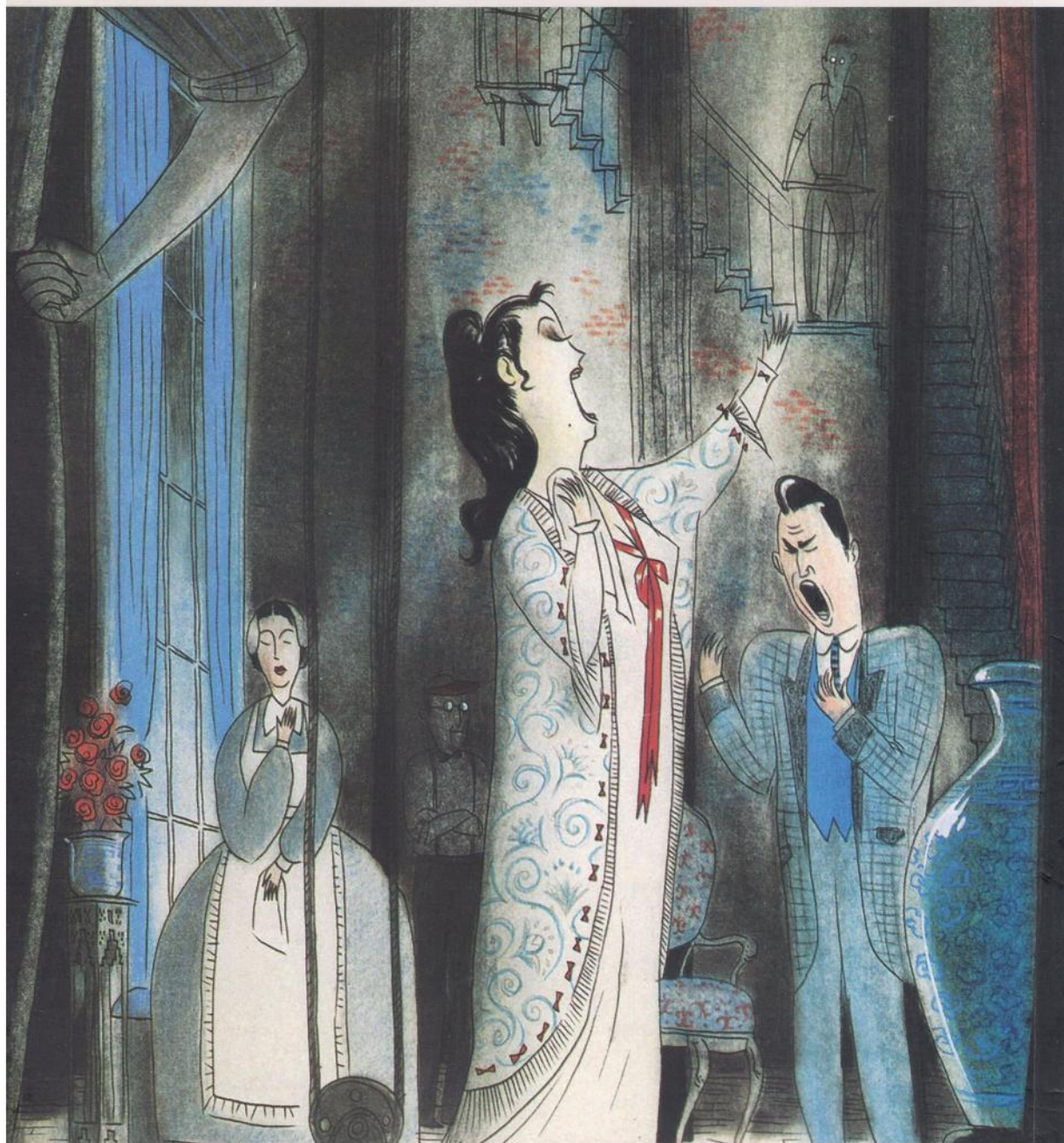

تاریخ موسیقی غرب

هیو ام. میلر و دیل کانرل

ترجمه‌ی پیام روشن

ویراستار: غلیرضا سیداحمدیان

مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهور

تهران، پل چوبی، خیابان حقوقی، شماره‌ی ۴۲، طبقه‌ی همکف
کدپستی ۱۶۱۱۹، صندوق پستی ۴۷۷-۱۹۵۷۵
تلفن: ۷۷۶۰۱۰۲۰ فکس: ۷۷۵۰۶۵۵۳

www.mahoor.com
info@mahoor.com

تاریخ موسیقی غرب

ویراست پنجم متن اصلی (*History of Western music*)

هیو ام. میلر (کالج ویلیام آند مری)
دیپل کانرل (کالج ویلیام آند مری)

ترجمه‌ی پیام روشن

ویراستار: علیرضا سیداحمدیان

تصویرسازی روی جلد: موريس وليكوب

صفحه‌آرا: افسانه امیری

نسخه‌پرداز: کاوه صادقی

چاپ اول: ۱۳۹۳

تعداد: ۲۲۰۰ جلد

لیتوگرافی: کارا

چاپ و صحافی: چاپ مهرباب

© حق چاپ محفوظ است.

شابک: ۳-۳۳-۸۷۷۲-۹۶۴-۹۷۸ ISMN: 978-964-8772-33-3

فهرست

۷	پیش‌گفتار	
۹	مقدمه	۱
۱۳	دوران باستان	بخش اول:
۱۵	دوران باستان	۲
۲۱	قرون وسطا (۸۰۰-۱۴۰۰)	بخش دوم:
۲۳	مقدمه‌ای بر قرون وسطا	۳
۲۶	سرودهای گرگوری	۴
۳۱	آواز غیر مذهبی	۵
۳۵	آغاز پولیفونی	۶
۳۸	آرس آنتیکوا	۷
۴۴	قرن چهاردهم	۸
۴۸	سازها و رقص‌ها	۹
۵۱	رنسانس (۱۴۰۰-۱۶۰۰)	بخش سوم:
۵۳	مقدمه‌ای بر رنسانس	۱۰
۵۷	قرن پانزدهم	۱۱
۶۲	قرن شانزدهم	۱۲
۷۳	موسیقی سازی	۱۳
۷۹	نت‌نویسی موسیقی	۱۴
۹۱	باروک (۱۶۰۰-۱۷۵۰)	بخش چهارم:
۹۳	مقدمه‌ای بر باروک	۱۵
۹۷	اپرا و موسیقی آوازی مجلسی	۱۶
۱۰۵	موسیقی مذهبی	۱۷
۱۱۰	موسیقی سازی	۱۸
۱۲۳	دوره‌ی کلاسیک (۱۷۵۰-۱۸۲۰)	بخش پنجم:
۱۲۵	مقدمه‌ای بر دوره‌های پیش‌کلاسیک و کلاسیک	۱۹
۱۳۲	موسیقی سازی	۲۰
۱۳۹	اپرا و موسیقی مذهبی	۲۱
۱۴۵	دوره‌ی رمانتیک (۱۸۲۰-۱۹۰۰)	بخش ششم:

۱۴۷	مقدمه‌ای بر دوره‌ی رمانتیک	۲۲
۱۵۳	اُپرا	۲۳
۱۶۰	موسیقی آوازی	۲۴
۱۶۶	موسیقی سازی	۲۵
۱۷۷	فهرست مختصری از آهنگ‌سازان عمده‌ی قرن نوزدهم	۲۶
بخش هفتم: موسیقی قرن بیستم		
۱۸۳	موسیقی قرن بیستم	
۱۸۵	مقدمه‌ای بر قرن بیستم	۲۷
۱۹۲	تحولات کلی در موسیقی قرن بیستم	۲۸
۱۹۷	سبک‌ها و تکنیک‌های خاص	۲۹
۲۱۱	محمل‌های موسیقی	۳۰
۲۲۰	فهرست مختصری از آهنگ‌سازان عمده‌ی قرن بیستم	۳۱
بخش هشتم: موسیقی پاپ، جَز، و راک		
۲۳۷	موسیقی پاپ، جَز، و راک	
۲۳۹	مقدمه‌ای بر موسیقی پاپ، جَز، و راک	۳۲
۲۴۳	موسیقی مردم‌پسند	۳۳
۲۵۵	جَز	۳۴
۲۶۲	راک	۳۵
۲۷۳	گزیده‌ی کتاب‌شناسی	
۲۷۷	واژه‌نامه	
۲۸۹	نمایه	

فصل اول

مقدمه

برای مطالعه‌ی تاریخ موسیقی آشنایی مقدماتی با برخی مفاهیم بنیادی و رویکردها ضروری است.

وابستگی متقابل موسیقی

موسیقی، همانند دیگر هنرها، وجودی مستقل و خودمختار ندارد و همواره جنبه‌ای از زندگی فرهنگی یک جامعه را تشکیل می‌دهد. در غالب موارد رابطه‌ی آن با دیگر جنبه‌های فرهنگی آشکار است. برای مثال، همیشه در ارتباط نزدیک با هنرهای ادبی بوده است و این رابطه باید مورد توجه قرار گیرد. اما بررسی موسیقی در زمینه‌هایی نیز که تحولاتشان به ظاهر کم ارتباط‌تر با موسیقی به نظر می‌رسد حائز اهمیت است، زمینه‌هایی چون تغییرات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و فلسفی. در آغاز هر یک از هشت بخش این کتاب یک «جدول زمانی» آورده شده که رخدادهای مهم موسیقایی، فرهنگی و تاریخی و زمان آن‌ها را نشان می‌دهد. افزون بر آن، در هر بخش/ قسمت علاوه بر آن‌که به جزئیات تحولات هنر موسیقی توجه شده است، تحولات مهم تاریخی نیز به اختصار مطرح شده‌اند.

آثار موسیقی

مطالعه‌ی موسیقی الزاماً مبتنی بر مطالعه‌ی آثار موسیقی است. بدیهی است که برای آشنایی با تاریخ، حال در هر زمینه‌ای که باشد، به اطلاعاتی ملموس و واقعی در آن زمینه نیاز است، اما مسلمات موسیقی تنها در صورتی که مستقیماً قابل انطباق با اصوات حقیقی موسیقی باشند در مطالعه‌ی تاریخ موسیقی قابل اعتنا خواهند بود. بنابراین فرد باید موسیقی معرّف یک دوره یا سبک را بشنود تا مفهوم تحولات موسیقایی را درک کند. این امتیازی بزرگ برای دانشجوی امروزی است که از بابت موسیقی‌هایی که به دقت و صحت ضبط شده و برای مطالعه در

دسترس باشند غنای خیره‌کننده‌ای وجود دارد. در فصل‌های این کتاب، به تناسب موضوع مورد مطالعه، فهرستی از ضبط‌های پیشنهادی موسیقی ارائه می‌شود. مطالعه‌ی آثار موسیقی شامل بررسی پارتیتورهای موسیقی نیز می‌شود. ویراست‌ها و گلچین‌های جدید موسیقی دانشجو را قادر می‌سازد تا جزئیات ساختاری موسیقی را مورد توجه قرار دهد. بهترین کار، در صورت امکان، آمیختن درک بصری موسیقی با ادراک سمعی آن یا به بیان دیگر، دیدن پارتیتور موسیقی به هنگام شنیدن آن است. به این منظور در بیشتر فصل‌ها پارتیتورهایی برای شنیدن «بصری» به دانشجو معرفی می‌شوند.

انواع اطلاعات تاریخی

برای درک جامع تاریخ موسیقی باید به مطالعه‌ی مرتب و منظمی در چندین زمینه پرداخت.

فُرم

اصطلاح فُرم در اشاره به اصول ساختاری حاکم بر تصنیف‌های موسیقی به کار می‌رود. هر فُرم با ترکیبی از این اصول تعریف می‌شود. یک راه مهم برای فهم تاریخ موسیقی غرب بررسی تغییرات دائمی این فُرم‌ها در طول زمان است. فُرم‌ها اغلب اوقات آن قدر متمایز هستند که بتوان از آن‌ها برای تعیین انواع موسیقی، یا همان ژانر (genre)، استفاده کرد.

سبک

سبک موسیقی هنگامی وجود خارجی پیدا می‌کند که زبان موسیقی مشترکی — که از ملودی، ریتم، هارمونی، بافت، دینامیک، فُرم، نحوه‌ی عملی اجرا و دیگر عناصر تشکیل شده — شکل گرفته باشد. هر چند در این توصیف نوعی بی‌اعتنایی تلویحی به دیگر اشتراکات سبکی وجود دارد. شناخت این زبان مشترک به ما اجازه می‌دهد تا بتوانیم درباره‌ی دوره‌های سبکی خاص تاریخ موسیقی صحبت کنیم که در آن‌ها سبک‌هایی حضور غالب داشته‌اند و می‌توانیم درباره‌ی آهنگ‌سازانی صحبت کنیم که سبک شخصی خود را دارند که در آن، یک مجموعه از آثار موسیقی با کار دیگر آهنگ‌سازان در ارتباطی واضح قرار می‌گیرد و در عین حال از آن‌ها متمایز می‌گردد. دوران‌ها، سرزمین‌ها، مکتب‌ها و آهنگ‌سازان ویژگی‌های سبکی خود را دارند. بنابراین می‌توان از سبک رنسانس، سبک فرانسوی، سبک ونیزی، سبک پتهوون، مینیمالیسم یا جز سخن به میان آورد.

محمل‌های اجرایی موسیقی

اصطلاح محمل را در این کتاب به معنای «عامل» یا «ابزار» اجرای موسیقی به کار می‌بریم. به طور کلی محمل‌های اجرا، عبارت‌اند از آواز، ساز یا ترکیبی از این دو؛ دسته‌بندی وسایل خود شامل تقسیمات کوچک‌تری به شکل سولو و آنسامبل می‌شود. نوع محمل اجرایی که در یک دوره یا سبک خاص مورد استفاده قرار می‌گیرد یک «نوع» صدای خاص موسیقایی را تولید می‌کند که می‌تواند یکی از نشانه‌های آن دوره یا سبک باشد.

مقولات کلی در تاریخ موسیقی

تاریخ موسیقی می‌تواند بر مبنای مقولات کلی آثار موسیقی، مانند موسیقی مذهبی، موسیقی غیر مذهبی، موسیقی نمایشی، موسیقی سمفونیک و غیره مورد بررسی قرار گیرد.

تقسیمات جغرافیایی

موسیقی در مناطق مختلف، شهرها و کشورها، معمولاً به شکل‌هایی متفاوت رشد و توسعه می‌یابد. از موسیقی منطقه‌ای خاص، اگر دارای نوعی همسانی سبکی نیز باشد، تحت عنوان مکتب نام برده می‌شود. به این ترتیب است که اصطلاحاتی چون مکتب فلاندر، مکتب ایتالیایی یا مکتب ونیزی به وجود می‌آیند.

آهنگ‌سازان

آشنایی با تاریخ موسیقی هنری مترادف با آشنایی با آهنگ‌سازان مهم و نقش ایشان در تکامل هنر موسیقی و سبک‌های آن است. در برخی موارد یک آهنگ‌ساز نماد اوج شکوفایی یک دوره است (یوهان زیباستیان باخ در دوره‌ی باروک)؛ در مواردی یک آهنگ‌ساز نماینده‌ی ابداعات انقلابی است (ایگور استراوینسکی و آرنولد شوپنبرگ در قرن بیستم). در موسیقی‌های بومی (به عنوان مثال موسیقی مردم‌پسند، جَز، و راک) آهنگ‌ساز معمولاً اهمیت کمتری دارد. در واقع در برخی موارد برای درک سبک موسیقی، مجریان موسیقی هستند که اهمیتی بسیار بیشتر پیدا می‌کنند.

اسناد مکتوب و دست‌نوشته‌های موسیقی (نسخه‌های خطی)

نظریه‌پردازان، منتقدان و مورخان که موسیقی روزگار خود را توصیف کرده‌اند سهمی ارزشمند در تاریخ موسیقی غرب دارند. چنین اسنادی، که بسیاری از آن‌ها ترجمه و در ویراست‌های جدید منتشر شده‌اند، غالباً بسیار راهگشا هستند.

دانش امروزی ما از دوره‌های اولیه‌ی تاریخ موسیقی هنری تا حد زیادی مدیون نسخه‌های خطی موسیقی است که در کتابخانه‌ها و موزه‌هایی در سرتاسر دنیا حفظ شده‌اند. دانشجوی مطلع تاریخ موسیقی غرب باید از این نوشته‌ها اطلاع داشته باشد.

نت‌نویسی

از روزگار باستان موسیقی بر اساس نظام‌های مختلفی از نمادها و نشانه‌ها یا در اصطلاح نت‌نویسی ثبت شده است. چگونگی تکامل این نظام‌ها وجه مهمی از دانش تاریخی موسیقی را شکل می‌دهد (هرچند این اطلاعات به شناخت موسیقی آن‌گونه که شنیده می‌شده است کمک اندکی می‌کند). شاید اهمیت نت‌نویسی بیشتر از این جهت باشد که نشانه‌ای مهم از شیوه‌ی تفکر و بیان موسیقی در زمان‌ها و مکان‌های مختلف است.

تقسیم‌بندی زمانی

مطالعه‌ی تاریخ موسیقی هنری غرب به شکل سنتی بر بررسی تحولات زمانی فکری و عملی

از نخستین مبادی شناخته‌شده‌ی آن تا به امروز استوار بوده است. این روش به تقسیم‌بندی‌های قراردادی به دوره‌های مشخص تاریخی منجر شده است. این تقسیم‌بندی که معمولاً منطبق با دوره‌هایی مشابه در تاریخ عمومی و تاریخ دیگر هنرها است به ترتیب عبارت‌اند از: دوره‌ی پیش از مسیحیت (دوران باستان)، قرون وسطا (سده‌های میانه)، رنسانس، دوره‌ی باروک، دوره‌ی کلاسیک، دوره‌ی رمانتیک و قرن بیستم. برخی دوره‌ها دارای تقسیم‌هایی فرعی با نام‌های اولیه (متقدم)، میانی (متوسط) و پایانی (متأخر) بوده و گاه تقسیمات فرعی دوره‌های اصلی نام‌های خاصی می‌گیرند، به عنوان مثال آرس آنتیکوآ و آرس نوای قرون وسطا.

موسیقی‌های بومی نیز بنا به قرار معمول به صورت زمانی تقسیم‌بندی می‌شوند. البته مفهوم دوره‌های تاریخی در مطالعه‌ی این نوع موسیقی‌ها انعطاف نسبتاً بیشتری در قیاس با موسیقی هنری از خود نشان می‌دهد و برخی مورخان این سبک‌های موسیقی آن را به طور کامل به کنار می‌گذارند. هر چند از دوره‌های تاریخی برای سهولت تقسیم‌بندی زمانی رخدادها و تحولات استفاده می‌شود باید به خاطر داشت که انتقال از یک دوره به دوره‌ی بعدی ناگهان اتفاق نمی‌افتد. نشانه‌های تغییر همیشه پیش از زمان آغاز یک دوره‌ی تاریخی به چشم می‌خورند و از سوی دیگر مشخصه‌های یک دوره‌ی تاریخی مدتی طولانی پس از اتمام آن دوره هنوز وجود دارند. برای مثال، نشانه‌های سبک باروک دست کم دو دهه پیش از سال ۱۶۰۰، سالی که آغاز دوره‌ی باروک محسوب می‌شود، به چشم می‌خورند و تکنیک‌های رنسانس تا مدت‌های مدیدی پس از تاریخ رنسانس مورد استفاده واقع می‌شدند. به علاوه، هیچ دوره یا سبکی در درون خود ساکن و ثابت نیست چرا که تغییر مفهومی پویا بوده که پیوسته در خلال دوره‌ها و سبک‌ها صورت می‌پذیرد.

آنچه در این کتاب خواهید خواند:

- دوران باستان و قرون وسطا: آوازهای گرگوری، آوازهای غیرمذهبی، پولیفونی اولیه، آرس آنتیکوا، موسیقی قرن چهاردهم میلادی، سازها و رقص‌ها
- دوره‌ی رنسانس: موسیقی قرن‌های پانزدهم و شانزدهم میلادی، موسیقی سازی، نت‌نویسی موسیقی
- دوره‌ی باروک: اپرا و موسیقی آوازی مجلسی، موسیقی مذهبی، موسیقی سازی
- دوره‌ی کلاسیک: موسیقی سازی، اپرا، موسیقی مذهبی
- دوره‌ی رمانتیک: موسیقی سازی، اپرا، موسیقی آوازی، آهنگسازان قرن نوزدهم
- قرن بیستم: گرایش‌های موسیقی، مَحمل‌های موسیقی، سبک‌ها و تکنیک‌های خاص و آهنگسازان آن‌ها، موسیقی پاپ، راک و جَز و آهنگسازان و نوازندگان آن.
- کتابشناسی و نمایه‌ی کامل و گاه‌نگاری رخدادهای تاریخی برای مراجعه‌ی آسان.

